

педагогічне консультування та формування навичок самопредставництва, захисту прав, ведення домашнього господарства, догляду та виховання дітей, розвиток комунікативних навичок, посередництво в організації дозвілля, спортивно-оздоровчої, творчої діяльності, залучення до спортивних змагань, художньої самодіяльності, волонтерської роботи, діяльності громадських організацій, профорієнтація, сприяння в отриманні послуг з професійної перепідготовки, професійного навчання членів сім'ї, які не працювали або втратили професійні навички внаслідок складної життєвої ситуації, допомога у пошуку роботи.

5. Збереження та відновлення здоров'я: формування здорового способу життя й подолання залежностей, навичок захищених статевих відносин, профілактики ВІЛ/СНІДу та інших інфекційних захворювань збереження репродуктивного здоров'я, сприяння в підтримці й охороні здоров'я, посередництво у здійсненні профілактичних, лікувальних та оздоровчих заходів.

6. Правова допомога: надання юридичних консультацій, проведення бесід з питань чинного законодавства, гарантій та пільг, здійснення заходів, спрямованих на захист прав та інтересів членів сім'ї, захист прав дітей, оформлення правових документів, представництво інтересів [4].

Метою надання соціальних послуг сім'ям з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах є усунення причин, які заважають членам родини самостійно подолати складну життєву ситуацію, попередження вилучення дітей з родин, створення сприятливих умов для подальшого самостійного розв'язання проблем, що виникатимуть, та для розвитку й виховання дітей.

Надання соціальних послуг має ґрунтується на принципах виявлення ресурсів сім'ї та сприяння формуванню у членів сім'ї навичок і умінь для подолання складної життєвої ситуації.

Сучасні орієнтири сімейної політики в Україні: стабілізація сім'ї, зниження рівня розлучень; підвищення престижу сім'ї та сімейних цінностей у масовій свідомості; забезпечення розумово і фізично здорового покоління, орієнтації на середню сім'ю; підвищення виховного потенціалу сім'ї; адаптація сім'ї до ринкових умов життя.

В Україні можна виділити такі напрями реалізації сімейної політики: законодавче забезпечення; економічні заходи; соціальна робота з сім'єю.

Основний зміст соціально-педагогічної роботи з неблагополучною сім'єю складають забезпечення сім'ї різними видами соціального обслуговування (соціальної допомоги та соціальних послуг), реабілітаційна та профілактична робота, соціальний супровід окремих категорій сімей та соціальне інспектування неблагополучних сімей. Вони реалізуються в практичній діяльності соціального педагога шляхом використання різноманітних методів, прийомів і форм соціально-педагогічної роботи.

Таким чином, сьогодні сім'я стає центром соціальної роботи. Через вирішення сімейних проблем, зміцнення сім'ї як головного соціального інституту можна вийти на вирішення багатьох проблем сьогодення.

Одним із напрямків державної соціальної політики, спрямованої на профілактику сімейного неблагополуччя має стати робота з сім'єю, запровадження сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи індивідуальні потреби та можливості кожної конкретної сім'ї.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Становище сімей в Україні (за підсумками 2000-2009 років): Щорічна державна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище сімей та стан реалізації державної сімейної політики/ Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, Державний інститут розвитку сім'ї та молоді. – Київ, 2010. – 226с.*
2. *Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 року № 966-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>*
3. *Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 29.12.2009 № 4569 «Про затвердження Примірною галузевого стандарту надання соціальних послуг сім'ям з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>*
4. *Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2007р. № 1242 «Про затвердження Державній цільовій соціальній програмі реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>*

УДК 371.377

СОЦІАЛЬНИЙ ПЕДАГОГ ЯК НОСІЙ ЦІННОСТЕЙ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Синякова В.Б.

Анотація

В статті обосновано феномен гендерної компетентності соціального педагога, определены основные его составляющие, очерчены принципы профессиональной деятельности социального педагога в направлении реализации им запроса общества относительно гендерного равенства граждан

Ґендерна рівність є показником культури нації та невід'ємною умовою особистісного зростання жінки та чоловіка, запорукою самореалізації індивіда у різних сферах життєдіяльності. Сучасна українська держава підтримує положення про те, що ґендерна рівність є основою демократичного суспільства та передумовою стабільного розвитку. Враховуючи означене, актуальним є практичне забезпечення рівних прав чоловіків і жінок у суспільстві, ліквідація й уникнення проявів сексизму, ґендерної дискримінації та ґендерного насильства. Однак сучасному суспільству властива поліваріантність соціокультурних норм, а негативні наслідки цього явища проявляються у кризі взаємовідносин між статями. Як відзначає В. Каган, «...при всій своїй прогресивності ґендерна демократизація несе із собою і безліч труднощів: потреба у нових взаємовідносинах між статями випереджує здатність до встановлення, підтримки і розвитку цих нових відносин. Виникають складні колізії взаємовідносин традиційних та нових ґендерних стереотипів» [2, с.109]. У такій ситуації, підліток, молода людина, засвоюючи у процесі ґендерної соціалізації соціокультурні норми про рівні права чоловіків та жінок, не завжди здатні відтворити їх у своїй життєдіяльності, реалізуючи при цьому соціальний запит

суспільства щодо гендерної рівності. У зв'язку із цим Л. Надолінська наголошує: «Усім дослідникам, небайдужим до проблем підростаючого покоління, необхідно конкретно визначити мету і завдання гендерного виховання, основою якого є ідеал гармонії між людьми та розвитку ними своїх кращих потенцій, здатних відтворюватися у реальній людській взаємодії» [4, с.30]. У цьому ракурсі слід підкреслити, що саме цілеспрямована система гендерного виховання здатна коригувати несприятливі умови гендерної соціалізації сьогодення. За таких умов посилюється значення освітніх закладів як соціальних інститутів гендерної соціалізації, не втрачає свого значення і родина, а найбільш ефективно процес засвоєння егалітарних гендерних стереотипів забезпечується шляхом утворення альянсу цих інститутів.

Однією з головних умов ефективності просвітницької та профілактичної роботи з молодими людьми, підлітками у напрямі утвердження гендерної рівності є, безумовно, особистісні та професійні якості осіб, що складають близьке його оточення, зокрема й соціального педагога. Наявність відповідних якостей та рівень їх сформованості визначається в сучасних джерелах поняттям «компетентність», що дозволяє описати реальний рівень досягнень особистості, привласнений досвід, який постійно змінюється з розвитком особистості. Що ж до гендерної компетентності, то нами встановлено, що під цим поняттям, як правило, розуміється проінформованість соціального педагога про поняття «гендер» як сукупність психосоціальних і соціокультурних характеристик, які асоціюються з чоловічою або жіночою статтю в рамках певної культури. Як підкреслює Г. Ольховик, гендерно компетентний педагог повинен усвідомлювати власну гендерну ідентичність, вплив своїх гендерних установок на формування гендерних уявлень і цінностей у вихованців, утілювати ресурси гендерної педагогіки для підвищення якості освітньо-виховного процесу [5, с.48]. І. Загайнов виокремлює у структурі гендерної компетентності педагога три складові: мотиваційно-ціннісну, когнітивну та поведінкову [1, с.3]. Фактично аналогічну тріаду визначають такі дослідники, як В. Мошненко та С. Рожкова [6]. Вони вважають, що основними компонентами гендерної компетентності є: змістовний, рефлексивний та організаційний.

Особливої уваги заслуговує теоретична модель, розроблена О. Нагель [3], де поняття «гендерна компетентність» розкрито через складові:

1. Теоретична компетентність: сукупність знань законодавчих актів, які регулюють питання гендерної рівності, положень та сутності гендерного підходу, сучасних тенденцій та проблем гендерного розвитку суспільства, знання форм і методів гендерного виховання, особливостей гендерної соціалізації, механізмів дії гендерних стереотипів. Теоретичний компонент гендерної компетентності, на думку О. Нагель, передбачає оволодіння соціальним педагогом низкою аксіом. Зокрема, чоловіки та жінки, як представники соціальних груп, більше схожі, аніж різні; це стосується переважної кількості психологічних характеристик чоловіків і жінок, особистісних особливостей для виконання різних соціальних ролей. Отже, немає підстав для жорсткої диференціації чоловічих і жіночих ролей; соціальні ролі чоловіків і жінок взаємозамінні та схожі; гендерна диференціація та поляризація в суспільстві є не біологічно зумовленими, а соціально сконструйованими. По-друге, соціальні статуси та позиції чоловіків і жінок у публічних і приватних сферах життєдіяльності не повинні вибудовуватися за принципом ієрархічності (жодна стаття не має права домінувати над іншою, відносини між статями повинні вибудовуватися на основі рівності прав і можливостей). По-третє, біологічні особливості кожної статі не можуть бути підставою і виправданням ситуацій гендерної нерівності. І останнє, гендерні відмінності особистості обумовлені дією низки факторів: біологічного, нейропсихологічного, а також педагогічного, який і проявляється у вихованні школярів, активному засвоєнні та відтворенні ними соціального досвіду.

2. Діагностична компетентність: готовність застосовувати діагностичні методи дослідження процесу гендерної соціалізації.

3. Особистісна компетентність: розуміння власних особистісних якостей, гендерних стереотипів, ідентичності, виконуваних гендерних ролей; самопізнання особистісних особливостей.

4. Технологічна компетентність: готовність соціального педагога застосувати гендерний підхід при організації основних видів діяльності.

Важливою складовою гендерної компетенції є «гендерна чутливість» соціального педагога, під якою розуміється здатність сприймати, усвідомлювати та моделювати вплив вербальних, невербальних і предметних впливів соціального середовища, методів і форм роботи на формування гендерної ідентичності людини, здатність вловлювати і реагувати на будь-які прояви дискримінації за ознакою статі (сексизму) [7, с.1].

Відповідно до означених складових гендерної компетенції та спираючись на роботи дослідників цього питання [1; 6], нами було окреслено *принципи*, на реалізацію яких повинна бути спрямована професійна діяльність сучасного соціального педагога. Це, зокрема, гендерна соціалізація та інкультурація не повинні бути пасивними процесами; необхідна цілеспрямована соціально-педагогічна робота, яка сприяє гендерній соціалізації особистості, формуванню егалітарних соціокультурних норм; необхідно заохочувати підлітків незалежно від статі розвивати в собі низку людських якостей, що не обмежуються статевою приналежністю; формування егалітарних соціокультурних норм можливе лише на основі застосування принципу культурного релятивізму, уваги до особистого досвіду підлітків та розвитку їх критичного мислення. Ці принципи можуть бути реалізовані сучасним соціальним педагогом при умові наявності таких умінь: діагностувати рівень гендерного розвитку; здійснювати моделювання процесу гендерного виховання та соціально-педагогічного супроводу з урахуванням гендерних особливостей вихованців; аналізувати існуючі освітні програми та технології з точки зору гендерного підходу; розробляти методичне та дидактичне забезпечення процесу гендерного виховання; розробляти рекомендації для батьків.

Таким чином, сформована гендерна компетентність дозволить соціальному педагогу адекватно виокремлювати напрями діяльності та будувати її з урахуванням гендерних особливостей учнів. Це, у свою чергу, дозволить зацентувати увагу на відмінності статей, а також спиратися при побудові взаємодії на наявні подібності в соціальній поведінці. Безперечно, педагогічний вплив не повинен бути безстатевим, він повинен мати особистісну гендерну спрямованість. Саме тому гендерна компетентність — важлива складова особистості соціального педагога.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Загайнов И. А. Педагогические условия формирования гендерной компетентности современного учителя [Электронный ресурс] / И. А. Загайнов // Грани познания. Электронный науч.-образ. журн. ВГПУ. – 2009. – № 3-4. – Режим доступа к ресурсу : www.grani.ru
2. Каган В. Е. Половые аспекты индивидуальности / В. Е. Каган // Психологические проблемы индивидуальности. – Вып.2. – М., 1984. – С. 109-112.
3. Нагель О. П. Технологическая компетентность педагога в осуществлении гендерного подхода к образованию детей дошкольного возраста / О. П. Нагель, Т. Г. Березка, Н. А. Хорошилова // Дошкольная педагогика : Петербургский научно-практический журнал. – 2008. – №4. – С. 13-17.
4. Надолинская Лина Николаевна. Конструирование гендерного дискурса и стратегии гендерного партнерства (теоретические представления и реалии современной России) : дисс. ... д-ра филос. наук : 09.00.11 / Надолинская Лина Николаевна. – Ростов-на-Дону, 2008. – 352 с.
5. Ольховик Г. А. Гендерный подход в формировании профессиональной направленности / Г. А. Ольховик // Среднее профессиональное образование. – 2006. – №11. – С. 47-49.
6. Рожкова С. В. Гендерная компетенция педагога [Электронный ресурс] / С. В. Рожкова, В. В. Мошненко // Преподаватель высшей школы в XXI веке : тр. междунар. науч.-практ. Интернет-конф. – Ростов н/Д, 2007. – Сб. 5, Ч. 1. – С. 125-130. – Режим доступа к ресурсу: <http://www.t21.rgups.ru/doc/1/16.doc>
7. Штылева Л. В. Педагогика и гендер: развитие гендерных подходов в образовании [Электронный ресурс] / Л. В. Штылева // Женщина в российском обществе. – 2000. – № 3 (19) – Режим доступа к ресурсу: www.ivanovo.ac.ru/win1251/jornal/jornal3/shtil.htm

Скиба М. В.

ТЕХНОЛОГІЧНІ ПЛАТФОРМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

В статті розглянуто досвід формування та функціонування технологічних платформ в Європейському Союзі. Запропоновано рекомендації щодо активізації застосування технологічних платформ в Україні.

В статье рассмотрен опыт формирования и функционирования технологических платформ в Европейском Союзе. Предложены рекомендации относительно активизации применения технологических платформ в Украине.

Підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки не можливе без задіяння ефективних механізмів перетворення знань у продуктивну силу розвитку економіки, мобілізації ресурсів всіх суб'єктів національної інноваційної системи на перспективних напрямках науково-технологічного розвитку. Однією із найбільш гострих проблем інноваційного розвитку в Україні є не сформованість ринку інновацій, що в значній мірі пов'язано з несформованістю інституційного середовища для ефективної взаємодії науки, держави та бізнесу.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика інноваційного розвитку висвітлюється у працях провідних сучасних вчених: В.Геєця [1, 2], Л.Федулової [3], В.Сиденка [4] та багатьох інших, проте питанням формування та функціонування технологічних платформ як інструмента інноваційного розвитку не приділено достатньої уваги.

Метою статті є на основі дослідження європейського досвіду формування та функціонування технологічних платформ розробити рекомендації щодо активізації використання цього інструменту в Україні.

Концепція «Європейської технологічної платформи» (ЄТП) була запропонована Європейською Комісією 11 грудня 2002 року в Комюніке «Промислова політика в розширеній Європі» [7]. Європейські технологічні платформи створювались у відповідь на економічні та соціальні виклики суспільства як засіб «розширення ринку співпраці між зацікавленими сторонами та створення між ними довгострокового стратегічного плану науково-технологічного співробітництва. Основною метою створення технологічних платформ було визначено підтримку розробки та впровадження ключових технологій в ЄС, які мають життєво важливе значення для вирішення найважливіших економічних і соціальних проблем; визначення європейського погляду на розвиток та впровадження цих технологій; підтримка зростаючих обсягів інвестування в дослідження, наближаючи наукову сферу до промисловості, покращуючи ринки інноваційних продуктів.

Ініціаторами формування ЄТП є: великі підприємства, МСБ; державні структури на різних рівнях ЄС, національних та місцевих, включаючи політиків, представників урядових агентств, які беруть участь у фінансуванні, покупців технологій; дослідні інститути та академічне співтовариство; фінансові структури - приватні банки, Європейський інвестиційний фонд, Європейський банк реконструкції та розвитку, венчурні фонди та ін. А також, громадянське суспільство, включаючи неурядові організації, асоціації споживачів та інших представників користувачів технологій. Основними принципами реалізації технологічних платформ є: відкритість для приєднання та інформаційна прозорість; підвищення поінформованості; фінансовий інжиніринг; індивідуальність організаційної структури; інтернаціоналізація. На сьогодні сформовано більш ніж 36 ЄТП.

Метою національних технологічних платформ, що є своєрідними «дзеркалами» європейських технологічних платформ (ЄТП) та зосереджені на національному рівні, є координація європейських та національних амбіцій. НТП також є ефективною основою для забезпечення зв'язку між ЄС, національним і регіональним рівнями.

У 2006 році було в Україні було розпочато формування двох Національних технологічних платформ: УНТП «Агропродовольча» та УНТП «Виробничих процесів» (UTP of Production Processes - ManuFuture Ukraine) [10]. Проте, через несформованість відповідної правової бази щодо формування технологічних платформ, недостатні фінансові можливості, нерозвиненість мережі громадських професійних організацій сучасного рівня, які б могли ініціювати активність фахівців різноманітних галузей економіки, недостатній рівень зацікавленості у співпраці західних партнерів через неналагодженість зв'язків